

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ เรียกว่า วันอาสาฬหบูชา ต่อจากนั้นก็ทรงเผยแผ่ด้วยพระองค์เอง จนได้พระอรหันตสาวก ๖๐ รูป จึงส่งพระสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่างๆ” โดยในวันที่พระองค์ส่งพระสาวกออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาทรงให้นโยบายและพันธกิจในการเผยแผ่ศาสนาว่า “พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อหยาตเทพและมนุษย์ อย่าไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมที่มีความงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางและงามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ แม้เราก็จะไปยังตำบลอรุเวลาเสนาณคมเพื่อแสดงธรรม”^๑ เมื่อพระสาวกเหล่านั้นนำนโยบายและพันธกิจไปเผยแผ่ ทำให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก และได้เป็นต้นแบบในการเผยแผ่ศาสนาในยุคต่อมา หลังจากทำสังคายนาครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชส่งพระธรรมทูต ๙ สาย ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยสายที่ ๘ มีพระโสณะและพระอุตระนำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในสุวรรณภูมิ

ในประเทศลาวก็เป็นประเทศหนึ่งในดินแดนสุวรรณภูมิที่ได้รับอิทธิพลจากการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของชาวลาวได้ผนวกเข้ากับหลักธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนยากที่จะแยกออกจากกันได้ เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม พระองค์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาประจำชาติ และมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนลาว ทำให้ พระพุทธศาสนาได้เจริญเติบโตในหลาย ๆ ด้าน เช่น พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางแห่งการเผยแผ่และการศึกษา^๒ ในระยะต่อมาพระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบจากฝ่ายการเมือง เมื่อบ้านเมืองเข้าสู่วิกฤตทางการเมือง พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาก็ถูกนำเข้าสู่เวทีทางการเมือง ด้วย เพื่อปกป้อง และคำชู

^๑ บุญมี แทนแก้ว, ประวัติศาสดาต่างๆ และปรัชญาธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๒.

^๒ วิมทา. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

ชาติ ศาสนาให้คงอยู่คู่ขนานกัน ดังกรณีที่เกิดขึ้นในสมัยล่าอาณานิคมฝรั่งเศส (ปี ค.ศ. ๑๘๙๓-๑๙๕๔)^๓ ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้น และเป็นตัวแปรทำให้พระพุทธศาสนาได้รับความกระทบกระเทือนและทำลายความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวลาว เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาในลาวที่ควรจารึกไว้ ยิ่งในคราวที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองในประเทศลาว ได้ทำลายล้างสถาบันสำคัญของประเทศ เช่น สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ มีพระสงฆ์ถูกสังหารเป็นจำนวนมาก บางรูปต้องลาสิกขาเพื่อเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ เมื่อยุคคอมมิวนิสต์เรืองอำนาจ ได้เอาพระสงฆ์เป็นเครื่องมือทางการเมือง เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพเชื่อถือ โดยรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขณะนั้นได้นำพระสงฆ์ไปเผยแพร่อุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ พระสงฆ์บางรูปที่ขัดขึ้นต่อหลักการ ก็จะถูกสังหารอย่างโหดเหี้ยม พระสงฆ์บางรูปต้องหลบ ลี้ภัยไป อยู่ต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย ฝรั่งเศส เป็นต้น^๔ เมื่อบ้านเมืองเข้าสู่สภาวะปกติ ประเทศชาติมีความสงบ พระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟู สนับสนุน ดูแล และปกป้องเป็นอย่างดีจากรัฐบาลลาว ชาวลาวนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการนับถือพระสงฆ์อย่างแนบแน่นในสังคมลาว ดังสังเกตได้จากประเพณี วัฒนธรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตที่สะท้อนผ่านกิจกรรมทางศาสนาของชาวลาว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนาได้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคมชาวลาว เป็นรากฐานของวัฒนธรรม ประเพณี ความคิด ความเชื่อของประชาชนลาว พิธีกรรมและวันสำคัญต่างๆ และประเทศลาวยังมีศิลปวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนามากมาย ล้วนมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรมเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าพระพุทธศาสนายังมีบทบาทในการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น ในแต่ละชุมชนพระสงฆ์มีบทบาทเป็นที่พึ่งของชุมชน เป็นที่ปรึกษา ให้การศึกษา วัดได้กลายมาเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการพบปะของชาวบ้านและทางราชการ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรลาวมีปัญหาอันน่าเป็นห่วงหลายอย่าง อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม “แม้ว่าประชาชนยังศรัทธาหนักแน่นในพระศาสนาและคณะสงฆ์ มีการทำบุญให้ทาน รับศีล ฟังธรรม และเข้าวัดปฏิบัติธรรม วัดและพระสงฆ์ได้รับการอุปถัมภ์เป็นอย่างดี ชาวชนบทเชื่อฟังพระสงฆ์ยิ่งกว่าผู้ปกครองฝ่ายบ้านเมือง แต่ความเลื่อมใสและการแสดงศรัทธาเหล่านั้น โดยมากเป็นไปในรูปของประเพณี มีมากในคนรุ่นเก่า แต่ภาวะที่วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนกำลังเสื่อมลงไป บทบาทของพระสงฆ์ที่สัมพันธ์กับชุมชนเสื่อมถอยลง”^๕ และในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลง

^๓ ในงานวิจัยนี้จะใช้ปี ค.ศ. ตามที่นิยมกันในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

^๔ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในอาเซียน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑๒-๒๑๓.

^๕ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในอาเซียน**, หน้า ๒๐๙.

การปกครอง ประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนามากขึ้น จึงมีศาสนาอื่นๆ เข้ามาเผยแผ่ในประเทศลาวง่ายขึ้น ทำให้ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนาในประเทศลาวลดลงด้วย จากการสำรวจพบว่า “ประชากรชาวลาวยุคประมาณร้อยละ ๗๕ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๖-๑๗ นับถือผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมตามแต่ละท้องถิ่นที่เหลือเป็นคริสต์ อิสลาม และอื่นๆ ”^๖ สะท้อนให้เห็นว่า “ชาวลาวยุคใหม่โดยทั่วไปไม่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเคารพนับถือพระสงฆ์และยังมีคติความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือผีสาธิตเทวดา ผสมกับความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างแนบสนิท”^๗ วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางพระพุทธศาสนาได้ถูกผสมผสานเข้ากับความเชื่อประจำท้องถิ่น โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต กฎเกณฑ์ทางสังคมและการเมือง

ประเทศลาวแบ่งการปกครองออกเป็น ๓ ภูมิภาค คือ ลาวเหนือ (ตั้งแต่พงสาลีถึงไชยบุรี หลวงพระบางและเชียงขวาง), ลาวกลาง (เวียงจันทน์และบรีคำไชย) และลาวใต้ (ตั้งแต่คำม่วนจนถึงจำปาศักดิ์) เมืองปากเซเป็นเมืองเอกของแขวงจำปาสัก และถือเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศลาวตอนใต้ ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เป็นเมืองที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ประเพณีและวัฒนธรรม ทั้งชาวลาว ชาวจีน และชาวเวียดนาม บรรยายภาพทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นธรรมชาติ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตเรียบง่าย^๘ เมืองปากเซ เป็นเมืองขนาดใหญ่ในแขวงจำปาสัก เป็นเมืองที่มีวิถีวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา “เมืองปากเซเป็นเมืองใหญ่ทางภาคใต้ของลาว ตรงกันข้ามกับจังหวัดอุบลราชธานีของไทย ภายในตัวเมืองปากเซมียอดกว่า ๔๔ แห่ง ทั้งแขวงมีจำนวน ๖๗๐ วัด มีเจ้าอธิการ (เจ้าอาวาส) ๖๓๙ รูป แบ่งออกเป็น ๕๘ เขต มีวัดร้าง ๒๕ แห่ง พระภิกษุและสามเณร ๔,๒๕๔ รูป”^๙ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญโดยตรงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีบทบาทต่อประเทศชาติ และเป็นที่พักพิงของประชาชน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวถึงบทบาทของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์ลาว มีบทบาทสำคัญ ได้อุทิศร่างกาย แรงใจ ภูมิปัญญา และชีวิตในการปกป้องรักษาศาสนา และสร้างชาติ ทั้งในยามสงคราม และยามประเทศชาติมีสันติภาพ วัดจึงได้กลายเป็นคลังแห่งความรู้ และเป็นสถาบันสร้างทรัพยากรมนุษย์ ให้แก่ประเทศชาติ แต่ในปัจจุบันสภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก จากสังคมแบบเกษตรกรรมเริ่มเข้าสู่สังคม

^๖ ทันดร ธนะกุลบริรักษ์, การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๖), หน้า ๖.

^๗ มูลนิธิการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาอนุภาคุ่มแม่น้ำโขง, พระพุทธศาสนาในประเทศลาว, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

^๘ <https://th.wikipedia.org/wiki/แขวงจำปาศักดิ์> (๒๐ มีนาคม ๒๕๕๙).

^๙ พระมหาดาบสยาม วชิรปัญญา, พระพุทธศาสนาในลาว, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมตตาพรินต์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘๒.

อุตสาหกรรม มีค่านิยมแบบวัตถุนิยมมากขึ้น เทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต ซึ่งทำให้ลักษณะของการดำรงชีพเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งยังมีการไหลบ่าทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันได้กว้างขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมรูปแบบใหม่ ทั้งยังมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีผลต่อวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาวเมืองปากเซด้วย รวมทั้งยังมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้คนสมัยใหม่ห่างไกลศีลธรรมมากขึ้น ในขณะที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่ก็มีความยากลำบากมากขึ้น และพระสงฆ์ในเมืองปากเซได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับการเชื่อมโยงของประชาคมอาเซียน

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง “ บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ” โดยผลการศึกษจะสามารถนำมาปรับใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะทำให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่อง การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในสังคมลาว และทำให้เข้าใจบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเมืองปากเซที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ พระพุทธศาสนาเถรวาทมีแนวคิดการเผยแผ่ศาสนาอย่างไร ?
- ๑.๓.๒ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาวเป็นอย่างไร ?
- ๑.๓.๓ พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาวอย่างไรบ้าง ?

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น ๓ ส่วน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านประชากร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการวิจัยออกเป็น ๓ ประเด็นหลัก คือ การมุ่งศึกษาแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาท วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว และมุ่งศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว เป็นประเด็นหลักในการวิจัย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ในการวิจัย ๖ หลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- ๑) เป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาที่ชัดเจน
- ๒) เป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา
- ๓) เป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา
- ๔) เป็นพื้นที่ที่พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็น

รูปธรรม

๕) เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีการทำวิจัยในประเด็นบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามาก่อน

- ๖) เป็นเมืองขนาดใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศลาว

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมและเข้าหลักเกณฑ์ในการวิจัยดังกล่าว จึงได้เลือกเป็นพื้นที่วิจัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรที่ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกกลุ่มประชากรที่จะให้ข้อมูลในการวิจัยออกเป็น ๘ กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องและได้รับผลจากการเผยแผ่ศาสนา ดังต่อไปนี้

- ๑) เจ้าอาวาสในเมืองปากเซ ในฐานะผู้เผยแผ่ศาสนาในชุมชนใกล้เคียง จำนวน ๑๕ รูป

๒) พระสงฆ์นักเผยแผ่ในเมืองปากเซ ในฐานะที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการเผยแผ่ จำนวน ๕ รูป

๓) พระสังฆาธิการระดับปกครองในเมืองปากเซ ในฐานะผู้มีส่วนกำหนดนโยบายและสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป

๔) ผู้ปกครองบ้านเมือง ในฐานะที่เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน ๒ คน

๕) กลุ่มผู้ใหญบ้าน ในฐานะผู้ที่มีส่วนร่วมและเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเผยแผ่

พระพุทธศาสนา จำนวน ๕ คน

๖) กลุ่มประชาชนทั่วไป ในฐานะผู้ที่ได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน ๒๐ คน

๗) กลุ่มนักวิชาการทางด้านศาสนา ๒ ท่าน

รวมกลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน ๕๔ รูป/คน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การกระทำหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย หรือความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ ประเทศลาว

การเผยแผ่ หมายถึง การทำให้รับรู้อย่างแพร่หลาย การขยายออกไป กิริยาหรือการกระทำเพื่อให้เกิดความเคารพเลื่อมใสขยายออกไปในวงกว้าง วิธีการทำให้คนเข้าใจหลักธรรม และปฏิบัติตามมากยิ่งขึ้น ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักการเผยแผ่ วิธีการ และกระบวนการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมืองปากเซ หมายถึง เมืองเอกที่มีความสำคัญในแขวงจำปาสัก เป็นเมืองที่ใหญ่อันดับ ๓ ของประเทศ รองจากนครหลวงเวียงจันทน์ และเมืองคันทะบูลีหรือเมืองไกสอนในปัจจุบัน เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมในแขวงจำปาสัก ประเทศลาว

แขวงจำปาสัก หมายถึง แขวงหนึ่งที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศ ลาว เป็นแขวง ที่มีขนาดใหญ่แขวงหนึ่งในประเทศลาว

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงสภาพการณ์เสื่อมโทรมของพระพุทธศาสนาในประเทศลาวไว้ในหนังสือ “พระพุทธศาสนาในเอเชีย” ว่า ในสมัยที่ประเทศลาวเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส พระพุทธศาสนามีความเสื่อมโทรมลงไปบ้าง เพราะไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่บำรุงส่งเสริมเท่าที่ควร แต่ประชาชนที่มีศรัทธาแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ได้ช่วยกันรักษาพระศาสนาให้คงอยู่ได้ตลอดมา เมื่อลาวได้รับเอกราชแล้ว แม้ว่าบ้านเมืองจะยังไม่สงบเรียบร้อยมั่นคง แต่ทางราชการก็ได้ร่วมกับประชาชนดำเนินการฟื้นฟูทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่^{๓๖}

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้กล่าวถึงความสำคัญของแขวงจำปาสักในหนังสือ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เนื้อหาส่วนหนึ่งกล่าวว่า แขวง จำปาสักยังมีความสำคัญด้านการค้า การลงทุนและอุตสาหกรรม และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น ปราสาทหินวัดพู ซึ่งเป็นปราสาทในอาณาจักรขอมโบราณ น้ำตกคอนพะเพ็ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นน้ำตกใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อุทยานบาเจียง น้ำตกผาส้ม เป็นต้น การปกครองของแขวงจำปาสักดีแบ่งเขตออกเป็น ๑๐ เมือง มีศูนย์กลางทางราชการ ทางเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม และการบริการอยู่ที่เมืองปากเซ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเมืองหลวงของแขวงจำปาสักดี ซึ่งมีประชากรรวมตัวกันหนาแน่นกว่าเมืองอื่นๆ ในแขวงได้มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ที่เมืองปากเซ โดยความช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่น^{๓๗}

พระมหาสมพงษ์ สุขุมโล ได้กล่าวถึงลักษณะการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า ไว้ในหนังสือ “บรมครู” ว่า การสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงมุ่งหวังเพื่อให้คนมานับถือพระองค์ว่าเป็นศาสดาหรือเป็นผู้พิเศษที่ดลบันดาลสิ่งทั้งหลายให้แก่ผู้นับถือ แต่มุ่งหวังให้ผู้รับการสอนของพระองค์ได้รับประโยชน์จากการสอนและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต^{๓๘}

จรัญ วรรณกลีนิพนธ์ ได้กล่าวถึงลักษณะนโยบายของพระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ “พุทธธรรมานุแห่งพุทธอาณาจักรไทย” ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ได้เน้นหนักใน

^{๓๖} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, หน้า ๒๐๓.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**, (มปพ.), หน้า ๖๙.

^{๓๘} พระมหาสมพงษ์ สุขุมโล, **พระบรมครู**, (ขอนแก่น : หจก.ขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

การสอนให้ผู้ฟังเกิดปัญญาเข้าใจความจริงของชีวิต แล้วจัดการกับชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง^{๙๓}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวถึงการสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในหนังสือ “พุทธธรรม (ฉบับเดิม)” ว่า ทรงมีคำสอนหลายระดับ ทั้งสำหรับผู้ครองเรือน ผู้ดำรงอยู่ในสังคมและผู้สละเรือนแล้ว ทั้งคำสอนเพื่อประโยชน์ทางวัตถุและเพื่อประโยชน์ลึกซึ้งทางใจ เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากพุทธธรรมทั่วถึงกัน^{๙๔}

แกรน্থ อีแวนส์ ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมประเทศลาวไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์” ว่า ความสำคัญของพระพุทธศาสนาคือแนวคิดที่เป็นสากล ที่สามารถดึงดูดผู้คนต่างชาติ ต่างภาษาให้เข้ามาอยู่ในกรอบวัฒนธรรมเดียวกัน นอกเหนือจากนั้นคณะสงฆ์ยังมีประโยชน์ต่อกษัตริย์ผู้มีบทบาทเป็นองค์อุปถัมภ์ เนื่องจากคณะสงฆ์เป็นแหล่งของอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ที่แข่งกับพระภูมิเจ้าที่ต่างๆ ที่สิงสถิตอยู่ในหลักเมือง ดังนั้น คณะสงฆ์จึงช่วยให้กษัตริย์สามารถลดอำนาจของพระภูมิ หรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าเมืองเล็กเมืองน้อยลงได้ พระพุทธศาสนารับเอาความเชื่อเกี่ยวกับผีเหล่านี้เข้ามา ถึงขนาดกล่าวได้ว่าเข้ามาไว้ในกำแพงของวัดอย่างแท้จริง ยกตัวอย่างเช่น หลักเมืองเวียงจันทน์ประดิษฐานอยู่ภายในอุโบสถของวัดศรีเมือง ทำนองเดียวกันการที่ชนกลุ่มน้อยต่างๆ น้อมรับนับถือพระพุทธศาสนา ทำให้วัดเข้ามาแทนที่บ้านของหัวหน้าหมู่บ้าน หรือบ้านเรือนแถวของญาติพี่น้องหัวหน้าหมู่บ้านสำหรับพวกเขาชาวไทย ในอดีตวัดส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้และมุงจาก พระพุทธรูปก็เป็นไม้แกะสลัก ส่วนสถาปัตยกรรมก็มิได้โดดเด่นจากสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ไกลเคียงเหมือนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนเพียงหลังเดียวในหมู่บ้านชนบท แต่เดิมวัดของเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางการเมืองที่สำคัญเท่านั้นที่มีโบสถ์และอาคารอื่น ๆ ที่ก่อสร้างอย่างโอโง่งและคงทน ทั้งพระประธานก็หล่อจากโลหะ หรือแกะสลักจากหิน^{๙๕}

พระดำรง (พ.ธรรมมิกมณี) ได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนาในประเทศลาวไว้ใน หนังสือ “พระพุทธศาสนาในประเทศลาว” ว่า ประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ประชาชนในประเทศประมาณ ๙๐% เป็นชาวพุทธ ซึ่งพระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลอยู่ในจิตใจของคนลาวมาหลายพันปีแล้ว ตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีโคตรบอง ที่เจริญรุ่งเรืองมา

^{๙๓} จรูญ วรรณกสิณานนท์, **พุทธธรรมบุญแห่งราชอาณาจักรไทย**, (กรุงเทพมหานคร : พุทธลีลา, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

^{๙๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (นนทบุรี : พิมพ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑.

^{๙๕} แกรน্থ อีแวนส์, **ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์**, อุษณี เฮย์มอนด์ แปลเป็นไทย, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

ตั้งแต่สมัยพุทธกาล จนมาถึงศตวรรษที่หนึ่งแห่ง ค.ศ. แต่ได้เสื่อมอำนาจการปกครองลง เมื่ออาณาจักรพูนัน ได้รุ่งเรืองขึ้นในบริเวณลุ่มน้ำโขงอาณาจักรศรีโคตรบองก็ได้เจริญรุ่งเรืองมากกว่า ๕๐๐ ปีก็ได้เสื่อมลงอีก”^{๑๖}

พระมหาดาวสยาม วชิรปญ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในประเทศลาวไว้ในหนังสือ “พระพุทธศาสนาในลาว” ว่า นับตั้งแต่ได้รับอิทธิพลจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลังจากการทำสงครามครั้งที่ ๓ มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังได้ให้ความสำคัญความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ไทย-ลาว และความใกล้ชิดกันระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองประเทศ”^{๑๗}

บุญมี เทบสีเมือง ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีชีวิตของคนลาวไว้ในหนังสือ “ความเป็นมาของชนชาติลาว : การตั้งถิ่นฐานและสถาปนาอาณาจักร” ว่า ได้สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของคนลาวโบราณจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าเอกสารเล่มนี้จะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไม่มากนัก แต่ก็ได้กล่าวถึงหลักฐานโบราณคดีเชิงพระพุทธศาสนา ที่สำคัญ คือ พระธาตุต่าง ๆ ที่อยู่ทั่วประเทศลาวล้วนแต่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา”^{๑๘}

ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว นับเป็นเอกสารอีกชิ้นหนึ่งที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการบริหารคณะสงฆ์ลาว โดยกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงระบบปกครองคณะสงฆ์ และการเคลื่อนไหวของคณะสงฆ์ลาวนับตั้งแต่ ภายหลังยุคปฏิวัติปี ค.ศ. ๑๙๗๕ เป็นต้นมา เนื่องด้วยความพยายามฟื้นฟูพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และผู้นำทางการเมือง จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ก็สามารถประกาศใช้ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ได้อย่างเป็นทางการ โดยธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว แบ่งรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ลาวออกเป็น ๔ ชั้น คือ ๑) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นศูนย์กลาง ๒) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นศูนย์ชั้นแขวง นครหลวง และเขตพิเศษ ๓) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นเมือง ๔) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นวัด ส่วนการบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว แบ่งออกเป็น ๔ กรรมการหลัก คือ ๑) กรรมการปกครองสงฆ์ ๒) กรรมการศึกษาสงฆ์ ๓) กรรมการเผยแผ่ศีลธรรม และปฏิบัติกรรมฐาน ๔) กรรมการสาธารณูปการ”^{๑๙}

^{๑๖} พระดำรง (พ.ธรรมมิกมณี) , พระพุทธศาสนาในประเทศลาว , (สำนักพิมพ์สุภาพใจ , กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^{๑๗} พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, พระพุทธศาสนาในลาว, (เชียงใหม่ : บรรณกรการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

^{๑๘} บุญมี เทบสีเมือง, ความเป็นมาของชนลาว และสถาปนาอาณาจักร , ไผท ภูธา(แปล) , (กรุงเทพมหานคร : สุภาพใจ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔.

^{๑๙} ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว (เวียงจันทน์ องค์การพุทธศาสนา) ๒๕๔๗, หน้า ๕.

มาร์ติน สจวร์ต ฟ็อกซ์ (Martin Stuart Fox) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ในหนังสือ “Buddhism and Political in Laos, Cambodia, Myanmar and Thailand” ได้ระบุว่า บริบทของประเทศลาว ในสมัยล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสนั้น พระสงฆ์ และผู้รักชาติได้ทำการเคลื่อนไหวทางการเมือง จนมีการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าเป็นหลักสังคมนิยม หรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นสังคมนิยมพระพุทธศาสนา “Buddhist Socialism” นักการเมืองมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และประกาศยกเลิกความเชื่อเรื่องผี ให้ความสำคัญต่อบุญบั้งไฟน้อยลง ที่สำคัญพรรคคอมมิวนิสต์ประชาชนลาว (Communist Lao People’s Party) มีท่าทีอย่างชัดเจนต่อพระพุทธศาสนาในเชิง “เคารพ และปกป้องพระพุทธศาสนา” ซึ่งพระสงฆ์ส่วนใหญ่ให้ความสนับสนุนเพื่อต่อต้านรัฐบาลหุ่นหลังโดยสหรัฐอเมริกา^{๖๖}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงบทบาทของฆราวาสที่มีต่อพระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ “ชีวิตที่สมบูรณ์” ว่า เมื่อญาติโยมอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์พอดีก็ทำให้พระสงฆ์สามารถทำกิจ คือ เล่าเรียนปฏิบัติและเผยแผ่สั่งสอนได้เต็มที่เมื่อพระสงฆ์ทำหน้าที่ของตนดีแล้วพระศาสดาจารย์อยู่ก็ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ฉะนั้น ญาติโยมที่อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ก็คือได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจึงถือว่ามีส่วนร่วมในการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วย^{๖๗}

พระเทพปัญญาภว (อาภาโก) ได้กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาไว้ในประวัติและผลงานนิพนธ์พระสุธรรมาธิปัตติ (เพิ่ม อาภาคเณร) ว่า “คฤหัสถ์ควรรับภาระต่อพระศาสนา ดังนี้ ๑) ศึกษา ๒) ปฏิบัติ ๓) เผยแผ่ ๔) ป้องกันศัตรู ๕) บำรุงให้มั่นคง ...บำรุงให้มั่นคงแม้ไม่มีศัตรู ศาสนาก็ต้องบำรุงปรุงแต่งเหมือนกันถ้าไม่มีเหตุจำเป็นให้สมควรกันแล้วก็ถึงจุดจบเช่นเดียวกันคือบำรุงให้มีวัดบำรุงให้พระภิกษุสามเณรบวชสืบพระพุทธศาสนา บำรุงให้มีการศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติ บำรุงให้มีการเผยแผ่บำรุงให้วัดมีถาวรวัตถุเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา”^{๖๘}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระอุดมศักดิ์ ปญญาโร (แก้วพันธวงศ์) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาการดำเนินชีวิตตามศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวพุทธลาว” จากการวิจัยพบว่า กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติ

^{๖๖} Martin Stuart Fox, *Buddhism and Political in Laos, Cambodia, Myanmar and Thailand*, Presented at The Cambodia, Myanmar and Thailand Summer School, Asia Pacific Week, 2006 on the 30th January 2006.

^{๖๗} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๙๒-๑๙๓.

^{๖๘} พระเทพปัญญาภว (อาภาโก), *ประวัติและผลงานนิพนธ์พระสุธรรมาธิปัตติ* (เพิ่ม อาภาคเณร), ๒๕๕๑, หน้า ๗.

ธรรมวิปัสสนากรรมฐานในแขวงจำปาสักของลาว พระสงฆ์ได้นำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ให้กับผู้นับถือได้เข้าใจรับรู้ โดยเฉพาะเยาวชน ในเรื่องความดีความชั่ว เรื่องบาปบุญคุณโทษ บวกกับความมีศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวลาวที่มีต่อพระพุทธศาสนา จึงเป็นการง่ายต่อการเผยแผ่ แต่ต้องการพระพุทธศาสนาในแขวงยังขาดบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเผยแผ่ ถึงแม้มีแต่ก็น้อย และยังขาดปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น อุปกรณ์ในการเผยแผ่ พาหนะ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง องค์การพระพุทธศาสนายังไม่ได้ให้ความสำคัญในจุดนี้เท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ การเผยแผ่ศีลธรรมจึงไม่ถึงเขตชนบท และสถานที่ห่างไกล^{๖๓}

พระมหาทวีป กตปุญโญ (หนูด้วง) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์งานปลูกฝังจริยธรรมของปัญญานันทภิกขุเกี่ยวกับเยาวชนและผู้อยู่ในมัชฌิมวัย” จากการวิจัยพบ ว่า ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะสอนผู้ใดพระองค์จะทรงใช้พุทธญาณวิเคราะห์สภาพจิตของผู้คนก่อน แล้วจึงทรงแสดงธรรมให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพนั้นๆ วิจัยสอนในทำนองดังกล่าว เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกไปยังบุคคลกลุ่มต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง^{๖๔}

พระมหาแผน ธมฺมเมธี (ศรีอภัย) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพันเอกปิ่น มุกขนันต์” จากการวิจัยพบว่า การศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษารูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า วิธีการและรูปแบบของใดจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป^{๖๕}

พระครูวิสิฐ ปญญาวัฒน์ และคณะ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “อิทธิพลพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ซึ่งเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยในมิติเชิงประวัติศาสตร์ จากการวิจัยพบว่า นับแต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ โดยพระอูตตระเถระ และพระโสณะเถระ ภายใต้พระราชนิพนธ์ของพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งราชวงศ์เมารยะ พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีความชัดเจนทางประวัติศาสตร์มากที่สุดคือยุคของพระเจ้าฟ้าจัมมหาราชจนถึงยุคของพระเจ้าไชยภูมิร ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งอาณาจักรจำปาสัก จนทำให้อาณาจักรนี้เป็นศูนย์กลางแห่งการเผยแผ่

^{๖๓} พระอุดมศักดิ์ ปญญาโวโร (แก้วพันธุ์วงศ์), “ศึกษาการดำเนินชีวิตตามศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวพุทธลาว” **พุทธศาสนคัมภีร์** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๙๔.

^{๖๔} พระมหาทวีป กตปุญโญ (หนูด้วง), “ศึกษาวิเคราะห์งานปลูกฝังจริยธรรมของปัญญานันทภิกขุเกี่ยวกับเยาวชนและผู้อยู่ในมัชฌิมวัย”, **อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘).

^{๖๕} พระมหาแผน ธมฺมเมธี (ศรีอภัย), “ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพันเอกปิ่น มุกขนันต์”, **พุทธศาสนคัมภีร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

พระพุทธศาสนา นอกจากนี้ คณะผู้ศึกษาให้ความสำคัญอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อประเทศลาว เช่น สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ อีกด้วย^{๖๖}

พระวิชิตพงษ์ ภาวะพงษ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์กับความสัมพันธ์ระหว่างอุบลราชธานี กับจำปาสัก พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๕๑” ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบบสังคมนิยมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปี ค.ศ.๑๙๗๕ เป็นต้นมา การดำเนินนโยบายของ สปป.ลาว ถูกกำหนดโดยเหตุการณ์ในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ และระดับภูมิภาค ยกเลิกระบบกษัตริย์ กำหนดโครงสร้างทางการเมืองการปกครองตามแบบฉบับของประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ดำเนินนโยบายที่เข้มงวดต่อประชาชน สั่งห้ามไม่ให้แต่งตัวเลียนแบบชาวตะวันตก การฟังเพลงเทียวเตรในยามค่ำคืนจะถูกสั่งห้ามทันที ส่วนทางด้านสถาบันศาสนาได้ยกเลิกตำแหน่งสังฆราช พระภิกษุสามเณรหลายรูปต้องอพยพข้ามฝั่งมาที่ประเทศไทยตลอดเวลา ส่วนพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐาน รัฐมองว่า ไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ รัฐบาลจึงเพิ่มผลผลิตด้วยการให้เลี้ยงหมู ไก่ และปลูกผัก พระสงฆ์ที่คัดค้านถูกนำไปสังหารชีวิต ต่อมาเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองได้กลับสู่สภาวะสงบ รัฐบาลได้ผ่อนปรนต่อพระพุทธศาสนา ทำให้มีจำนวนพระภิกษุสงฆ์เพิ่มขึ้น พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญคือการเผยแผ่ศีลธรรม และการเปิดรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองทั้งสองเริ่มคึกคัก มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเมืองทั้งสองมีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงกัน เช่น “ฮัตสึบอง” นอกจากนี้ พระสงฆ์ทั้งสองเมืองยังเดินทางไปสู่หากันทางด้านศาสนพิธี และการศึกษา^{๖๗}

พระโสภณวิหารการ (วิศิษฐ์ สุวีโร ป.ธ.๔) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “บทบาทของพระครูหลวงโพนสะเม็กกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาวและภาคอีสาน” จากการวิจัยพบว่า ท่านพระครูโพนสะเม็กแห่งราชอาณาจักรล้านช้างแห่งนครเวียงจันทน์ ในอดีตท่านได้มีส่วนในการสร้างความเจริญให้แก่ทั้งอาณาจักร คือบวรเขตของพระพุทธศาสนา และอาณาจักร คือการเป็นหลักชัยของบ้านเมืองในการสร้างอาณาจักรจำปาสัก ซึ่งอยู่ทางประเทศลาวตอนใต้ นอกจากนั้นท่านยังเป็นประธานนำเหล่าพุทธศาสนิกชนทำการบูรณะซ่อมแซมพระธาตุพนม อันเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนพระอุระหรือที่เรียกว่าพระอุรังธาตุ เป็นต้น บทบาทของท่านพระราชาครูหลวง

^{๖๖} พระครูวิสิฐ ปัญญาวัฒน์ และคณะ, “อิทธิพลพระพุทธศาสนาในประเทศลาว”, **พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๓).

^{๖๗} พระวิชิตพงษ์ ภาวะพงษ์, “พระสงฆ์กับความสัมพันธ์ระหว่างอุบลราชธานีกับจำปาสัก พ.ศ. ๒๕๓๒ -๒๕๕๑”, **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๒, (บทคัดย่อ).

โพนสะเม็กต่อราชอาณาจักรนั้นเราจะเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีบทบาททางด้านการเมืองมากเพราะในตอนช่วงปลายรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาสิทธิราช ก็เกิดกรณีพิพาทหรือการแย่งราชสมบัติขึ้น จนเป็นเหตุให้ท่านพระราชครูต้องอพยพคนลงใต้ไปนครจำปาศักดิ์ ต่อไปจนถึงกรุงพนมเปญของเขมร ดังนั้นท่านจึงมีบทบาทต่อการเมืองทั้ง ๒ อาณาจักรคือ ๑) อาณาจักรล้านช้าง (ศรีสัตนาคนหุต) บทบาทของท่านพระราชครูในสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชนั้น บ้านเมืองก็เป็นสุข ราษฎรก็ร่มเย็น แวดวงพระศาสนาก็เจริญรุ่งเรือง มีการศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย โดยมีพระราชครูหลวงโพนสะเม็กนั้นเป็นศูนย์รวมศรัทธาในฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายของพระพุทธศาสนา บทบาทของพระราชครูต่ออาณาจักรในช่วงนี้เป็นไปในเชิงบวกคือ เป็นจุดศูนย์รวมใจของข้าราชการและราษฎร ๒) อาณาจักรจำปาสักนาคบุรีศรี บทบาทของท่านพระราชครูหลวงโพนสะเม็กได้แต่งตั้งให้พระหน่อเกษัตริย์ให้ขึ้นครองราชสมบัติโดยได้รับขนานพระนามใหม่ว่า “พระเจ้าศรีสมุทรพุทธางกูร” ซึ่งผลจากการปกครองของพระองค์ทำให้สถานะของพระพุทธศาสนาในเมืองจำปาสักนั้นมั่นคงยิ่งขึ้น^{๑๖}

พระคำหยาด รัตดาวงษ์ (Ven.Khamyad Rasdavong) ได้ทำวิจัย เรื่อง “A Historical study of Buddhism in the Lao People’s Democratic Republic from 1975 to ๒๐๐๔ ce.” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยให้ความสำคัญ ๒ ประเด็นคือ ๑) ความเป็นมา และพัฒนาการพระพุทธศาสนาในประเทศลาว ซึ่งเป็นการศึกษานับตั้งแต่ยุคศรีโคตรบองจนถึงยุคสังคมนิยม ๒) ประวัติพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปี ค.ศ. ๑๙๗๕ โดยผู้วิจัยให้น้ำหนักระหว่างพระพุทธศาสนากับการเมือง ในแง่ของการนำเอาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยโฆษณาชวนเชื่อชาวพุทธให้หันมาสนใจระบบการเมืองที่สำคัญคืออุดมการณ์พรรค และนโยบายพรรคซึ่งเป็นหนทางเดียวที่ทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากความอดอยาก^{๑๗}

พระคำเสาร์ ลีวิไล (Ven. Khamsao Civilize) ได้ทำวิจัย เรื่อง “A study of the Present Laotian Buddhism Sangh’a status and Roles in Educational Administration” ซึ่งเป็นการศึกษา วิจัย เชิงเอกสาร โดยให้ความสำคัญ ๓ ประเด็นคือ ๑) การพัฒนาสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมลาวนับแต่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ครั้งแรกเข้ามายังประเทศลาว ๒) สถานภาพ และบทบาทของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ และ ๓) พระพุทธศาสนากับการบริการแก่สังคม การศึกษาครั้งนี้พบว่า พระพุทธศาสนาส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนลาวนับตั้งแต่

^{๑๖} พระโสภณวิหารการ, “บทบาทของพระครูหลวงโพนสะเม็กกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาวและภาคอีสาน”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : หาดูฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๔), หน้า ๗๗.

^{๑๗} Ven.Khamyad Rasdavong, A Historical study of Buddhism in the Lao People’s Democratic Republic from 1975 to 2004 ce., Thesis of Master of Arts in Buddhist Studies, (Bangkok : Mahachulalongkomrajavidyalaya, 2004).

พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในช่วงต้น ๆ กระทั่งจนถึงปัจจุบัน ผู้นำแต่ละยุคสมัยสนับสนุน และอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา การศึกษาของสถาบันสงฆ์แตกต่างกันไปตามบริบทสังคมยุคนั้น ๆ พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น ส่วนมากคือบทบาทด้านศีลธรรม สังคม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามระยะการศึกษาของคณะสงฆ์^{๖๖}

จากการศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบประเด็นบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว พบแต่เพียงประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ ๑) ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๒) ประเด็นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาว ๓) ประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาว ๔) ประเด็นเกี่ยวกับการเมืองลาวที่มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งจะนำไปใช้สนับสนุนประเด็นหลักในการวิจัยต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ๕ ขั้นตอน คือ ขั้นกำหนดกรอบในการวิจัย ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสาร ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม ขั้นรวบรวม/ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นเรียบเรียงข้อมูลและเขียนวิทยานิพนธ์ดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ขั้นกำหนดกรอบในการวิจัย

กำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ และกรอบเนื้อหาในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว โดยมีวิธีการเก็บประเด็นที่สนใจแล้วนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำไปกำหนดหัวข้อและแตกวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกรอบในการวิจัย

๑.๗.๒ ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๔ และเอกสารทุติยภูมิ คือ เอกสาร ตำรา หนังสือ หนังสือพิมพ์ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวกับแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่

^{๖๖} Ven.Khamsao Civilize, A study of the Present Laotian Buddhism Sangha status and Roles in Educational Administration, Thesis of Master of Arts in Buddhist Studies, (Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya, ๒๕๕๑).

พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาลาว (Lao language) โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล คือ หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หอสมุดกลางมหาวิทยาลัย ยอุบลราชธานี , หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

๑.๗.๓ ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว จากกลุ่มประชากร ๗ กลุ่ม ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ และบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ เป็นประเด็นหลัก โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

๑) สร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ คือ สร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ การกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม โดยใช้ภาษาและเนื้อหาที่เหมาะสมกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมต่อไป โดยมีเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง คือ เครื่องบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์ และกล้องถ่ายรูป เป็นต้น

๒) สัมภาษณ์ คือ การนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้ง ๗ กลุ่ม

๓) สังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การเก็บข้อมูลจากพื้นที่ในรูปของการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมในการเผยแผ่ของพระสงฆ์ การเข้าไปคลุกคลีกับชุมชนในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

๑.๗.๔ ขั้นรวบรวม/ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้ง ๒ ส่วน ให้เป็นหมวดหมู่ จากนั้นจึงตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของข้อมูล เมื่อตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยอิงความจริงเชิงเนื้อหาและความจริงเชิงประจักษ์ และความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเชิงเนื้อหา

๑.๗.๕ ขั้นเรียบเรียงข้อมูลและเขียนวิทยานิพนธ์

หลังจากที่วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลมาเรียบเรียงตามโครงสร้างเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ตามสารบัญชั้วคร่าว โดยให้ความสัมพันธ์กันเชิงเนื้อหา และลงมือเขียนวิทยานิพนธ์ โดยยึดโยงกับการตอบโจทย์วัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ จากนั้นจึงสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๑.๘ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ทำให้รู้แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๙.๒ ทำให้เข้าใจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว

๑.๙.๓ ทำให้เข้าใจบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

แขวงจำปาสัก ประเทศลาว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่แห่งอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

